

Dominika Zawadzka

ORCID 0000-0003-1233-342X

Uniwersytet Rzeszowski

JĘZYKOWY OBRAZ PRACY W OPINII STUDENTÓW (NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH)

Praca jest ważną wartością w życiu każdego człowieka. W ostatnich latach zaszło wiele znaczących zmian społecznych, które zmieniły spojrzenie wielu osób na tę wartość. Współcześni pracownicy są o wiele bardziej oddani swojej pracy i wykonują ją z pasją. Jednak prowadzi to także do większego skupiania się na osiąganiu sukcesów w życiu zawodowym, karierze oraz zarabianiu pieniędzy. Wszystkie te zmiany uwiadcniają się w języku. W niniejszym artykule zaprezentowane zostały badania ankietowe przeprowadzone wśród studentów, obrazujące ich spojrzenie na pracę jako wartość, ocenę jej ważności oraz poglądy młodych osób na zmiany, jakie zaszły w ciągu ostatnich lat w postrzeganiu pracy.

Słowa kluczowe: wartość, praca, badania ankietowe

Praca to wyraz silnie nacechowany aksjologicznie. Kiedy mówimy o niej, musimy wziąć pod uwagę, że praca zajmuje jakieś miejsce, wyższe bądź niższe, w systemie wartości każdego człowieka. Jest ono zależne od wielu czynników, takich jak wychowanie czy środowisko. Ponadto jej rozumienie podlega zmianom, które najczęściej uwarunkowane są historycznie bądź politycznie. Równie ważnym aspektem jest kulturowe postrzeganie wartości zarówno w kulturze małych społeczności, jak i całego narodu [Mazurkiewicz 1990: 129–146]. Badania przeprowadzone wśród czeskich i litewskich studentów pokazują, że na rozumienie wartości pracy mają wpływ wyżej wymienione czynniki. Czeskim studentom praca kojarzy się głównie z zarobkami i utrzymaniem, dopiero potem wymieniają cechy psychologiczne i cechy fizyczne związane z pracą [Leix 2017]. Z kolei dla litewskiej młodzieży praca stanowi

podstawę narodu, źródło osobistej wolności i niezależności, zajmującą większą część życia, wymagającą odpowiedzialnego podejścia, zabierającą dużo czasu, wymagającą pracowitości, obcowania z innymi, pozwalającą na samorealizację, rozwijanie się w określonej sferze, zawodzie, wykonywaną nie tylko za wynagrodzenie, bo taka działalność może dostarczyć również przyjemności, radości i stanowić wartość, może zdobić człowieka, nawet jeżeli staje się obowiązkiem lub jest męcząca, nieprzyjemna, ale opłacalna, bo dzięki niej osiąga się określony cel i zasługuje na wypoczynek [Smetona 2017: 181].

Przyjrzenie się polskiemu systemowi wartości i miejscu, jakie zajmuje w nim praca, prowadzi do wniosku, że jest to wartość ważna dla Polaków. Podczas badań przeprowadzonych w latach 1993 i 2000 przez Michaela Fleischera znalazła się na siódmym miejscu wśród najczęściej podawanych wartości. Kiedy jednak przyjrzemy się jej postrzeganiu, to w rankingu wartości nacechowanych pozytywnie zajmuje dopiero 21. miejsce. Semantycznie słowo praca kojarzyło się ankietowanym najczęściej z pieniędzmi, o połowę mniej określiło odnosiło się do satysfakcji i rozwoju z nią związanymi [Fleischer 2003].

Według *Słownika języka polskiego* praca to ‘Świadoma, celowa działalność człowieka zmierzająca do wytworzenia, wyprodukowania określonych dóbr materialnych lub kulturalnych, będąca podstawą i warunkiem istnienia i rozwoju społeczeństwa ludzkiego; wykonywany zawód, zajęcie, zatrudnienie, robota’ [Doroszewski, red. 1964: 1398]. Termin ten funkcjonuje w prawie niezmienniej postaci również w *Słowniku współczesnego języka polskiego*, co oznacza, że pracę definiuje się tak samo przez prawie czterdzieści lat. Odnosi się głównie do pracy rozumianej jako główny czynnik ludzkiego życia oraz czynność związana z zarobkiem. Definicja znajdująca się w *Innym słowniku języka polskiego* wskazuje głównie na wysiłek i zarobek łączące się z pracą:

1. Praca to działania wymagające wysiłku, wykonywane w jakimś celu.
2. Czyjaś praca to 2.1. czynności, które ta osoba wykonuje zarobkowo [...] 2.2. miejsce, w którym ta osoba jest zatrudniona zarobkowo [...].
4. Nasza praca z jakimiś ludźmi to czas, jaki z nimi spędzamy, i wysiłek, jaki wkładamy w to, aby pomóc lub nauczyć ich czegoś [Dunaj, red. 2000: 23–24].

Definicje sformułowane w słownikach obejmują zatem tylko sfery pracy związane z zawodem, wykonywaną czynnością, wysiłkiem, jaki człowiek w nią wkłada, oraz materialnym aspektem pracy.

Studenckie spojrzenie na pracę

Badania zrealizowane w latach 1989–1990 przez Piotra Brzozowskiego i Małgorzatę Mazurkiewicz wśród lubelskich studentów umożliwiły sformułowanie następującej definicji:

Praca to ‘wysiłek fizyczny’ i/lub ‘wysiłek umysłowy’. Wykonawcą pracy jest człowiek [...]. Każdy człowiek musi pracować, praca jest jego ‘obowiązkiem’, ale powinna być wykonywana bez przymusu, ‘dobrowolnie’. [...] Praca powinna być zgodna z zainteresowaniami wykonującego ją człowieka. Powinien on znać się na tym, co robi, mieć odpowiednie wykształcenie, dobrze wykonywać swoją pracę [...]. Praca wymaga wysiłku od wykonawcy, powoduje jego zmęczenie: jest ‘ciężka’. Praca jest ‘źródłem utrzymania’ człowieka. Za swoją pracę wykonawca powinien otrzymywać odpowiednią do włożonego wysiłku, czasu i umiejętności ilość pieniędzy [...]. ‘Służy’ ona jego ‘samorealizacji’ i ‘rozwojowi’ [Mazurkiewicz-Brzozowska 1993: 133–145].

Porównanie przez autorów tych rezultatów z badaniami zrealizowanymi w latach późniejszych: 2000 oraz 2010 doprowadziło do wniosków, że na przestrzeni lat postrzeganie pracy przez studentów uległo zmianie. Jeszcze w 1990 roku ankietowani najczęściej wymieniali pożądane cechy pracownika, mniej skupiając się na materialnym aspekcie pracy, w 2000 roku najważniejsze były dla nich satysfakcja i zadowolenie płynące z wykonywanej pracy. Dopiero w 2010 roku studenci zaczęli większą wagę przywiązywać do zarobku, jaki zapewnia praca, chociaż nadal podkreślali fakt, że praca powinna przynosić również korzyści niematerialne w postaci radości z jej podejmowania [Brzozowska 2017]. Dzięki wynikom uzyskiwanym co dziesięć lat można zauważyć, że w latach dziewięćdziesiątych ważne były kwalifikacje pracownika, dziesięć lat później samospelnienie w pracy, a w ostatnich latach największą wagę przykładano do zarobków.

Postanowiłam sprawdzić, w jaki sposób w 2018 roku pracę postrzegają studenci i czy wyniki będą się znacznie różniły od tych z roku 2010. Badania zostały przeprowadzone wśród studentów różnych kierunków i uczelni. Grupa badawcza wyniosła 104 osoby, w tym 87 (84%) kobiet i 17 (16%) mężczyzn. Metryczka dotyczyła wykształcenia oraz obszaru pracy, w którym studenci zamierzają podjąć pracę. Zróżnicowane zostały wykształcenie oraz praca, z którą studenci są związani lub zwiążą się w przyszłości.

Wykształcenie (zdobywane lub zdobyte)	Humanistyczne	Techniczne	Zawodowe
Liczba osób (procent)	51 (49%)	43 (41%)	10 (10%)

Praca, którą chcę wykonywać	Obszar humanistyczny	Obszar techniczny	Obszar zawodowy
Liczba osób (procent)	37 (36%)	46 (44%)	21 (20%)

Jeżeli przyjrzeć się tym dwóm tabelom, można zauważyć, że osoby posiadające lub zdobywające wykształcenie humanistyczne rzadziej chcą podejmować pracę w tym obszarze. Aż 24 (23%) spośród ankietowanych zamierza pracować lub już pracuje w obszarze niezwiązanym ze swoim wykształceniem.

Równie ważne było, czy ankietowany zajmuje się jedynie studiowaniem, czy oprócz tego podejmuje jakąś pracę. Okazało się, że aż 30 studentów (29%) to osoby także pracujące. Dzięki temu ich spojrzenie na pracę nie wynikało jedynie z wyobrażeń, medialnego przekazu czy relacji innych osób, a z własnego doświadczenia.

Moje obecne zajęcie	Studiuję	Studiuję i pracuję	pracuję
Liczba osób (procent)	74 (71%)	25 (24%)	5 (5%)

Ankietowani mieli dokończyć dwa zdania: *Praca dla mnie to...* oraz *Praca kojarzy mi się z...* Pierwsze wymagało odpowiedzi jednym słowem, natomiast w drugim należało wpisać jak najwięcej słów, które rozwijały zdanie. Pierwsze pytanie pozwoliło określić, z czym jednoznacznie studenci łączą pracę i co składa się na tę wartość. Najwięcej odpowiedzi dotyczyło zarobkowego aspektu pracy, jednak niewiele mniej odnosiło się do kojarzonego z nią rozwoju osobistego. Dla kilkunastu studentów to obowiązek, konieczność, dla innej grupki pasja bądź przyjemność. Ciekawymi odpowiedziami były nazwy konkretnych zawodów lub miejsc pracy, z którymi ankietowani zamierzają się związać.

PRACA DLA MNIE TO... (wszystkich odpowiedzi udzielono 109¹)

PIENIĄDZE: 31 (28%)

Źródło zarobków, sposób na zarobienie pieniędzy, zarabianie, źródło utrzymania, utrzymanie, zajęcie zarobkowe

ROZWÓJ/KARIERA: 26 (24%)

Rozwój, możliwość rozwoju, forma poszerzania horyzontów i rozwoju osobistego, samorealizacja, samodoskonalenie – 11, spełnienie – 6, wyzwanie – 3, satysfakcja – 2, powołanie, sposób na zdobycie i rozwój umiejętności, część życia zawodowego; miejsce, gdzie mogę doświadczać czegoś nowego

OBYWIAZEK: 17 (16%)

Pewnego rodzaju obowiązek, obowiązki, konieczność – 3, przymus

PASJA: 7 (6,4%)

Hobby

POZYTYWNE KONOTACJE: 7 (6,4%)

Przyjemność – 3, nadzieja, relaks, pomaganie, urozmaicenie życia

WYKONYWANY ZAWÓD: 6 (5,5%)

Policjant, kontroler jakości, laboratorium, nauczyciel, prokurator, pedagog, wydawnictwo

NEGATYWNE KONOTACJE: 3 (2,6%)

Wysiłek – 2, obawa

SAMODZIELNOŚĆ: 2 (1,8%)

Usamodzielnienie, niezależność

INNE: 10 (9%)

Przyszłość – 2, sens życia – 2, praca, możliwość, wartość, sens, cel w życiu, odskocznia

Dużo szersze rozumienie pracy wyłania się z drugiego pytania, gdyż tutaj padło prawie 300 określeń z nią związanych. Wyraźnie nad pieniędzmi przeważa aspekt

¹ W badaniu wzięło udział 104 osoby. Niektóre odpowiedzi zawierały więcej niż jedno określenie, każde z nich potraktowano jako osobną odpowiedź.

kariery i rozwoju osobistego. Pojawiają się też wyrażenia związane z relacjami. Ankietowani zwracają uwagę na znajomości, atmosferę oraz współpracę i pomoc. Studenci wymieniają też pozytywne cechy charakteru pracownika. Wśród nich znaleźć można nie tylko związane z wypełnianymi obowiązkami, ale również wskazujące na radość z wykonywanej pracy. Spora część odpowiedzi łączy się z negatywnymi emocjami czy stanami, takimi jak stres, brak czasu oraz snu. Bardzo dużo odpowiedzi nadal dotyczy pieniędzy, obowiązku, jednak łączą się one także z dojrzałością i możliwością usamodzielnienia, jakie zapewnia młodemu człowiekowi praca.

PRACA KOJARZY MI SIĘ Z... (w sumie wpisano 295 określeń)

ROZWÓJ/KARIERA: 87 (29%)

Wyzwanie, sukces, zaradność, zdobywanie nowych umiejętności, zajęcie, wyzwanie, oddanie, praktyka, ambicja, doświadczenie, spełnianie zawodowe, rozwój osobisty, podnoszenie kwalifikacji, satysfakcja, cel, efekt, sposób na życie, spełnienie zawodowe, rozwój technologiczny, rozwój intelektualny

PIENIĄDZE: 60 (20%)

Wolność finansowa, zarobki, płaca, utrzymanie, wypłata, kasa, biznes, inwestycja

NEGATYWNE KONOTACJE: 38 (13%)

Nuda – 3, zmęczenie – 6, znudzenie, wysiłek – 3, trud, stres – 4, brak wolnego czasu – 3, ciężka praca, brak czasu na odpoczynek, wczesne wstawanie – 2, wstawanie rano, poświęcenie czasu – 2, godziny spędzone poza domem, zajęty czas, ciężar dnia, czasochłonność, brak snu, trudności, wykorzystywanie ludzi za grosze, czymś nudnym, robionym na siłę, marnowanie czasu

OBOWIAZEK: 29 (9,8%)

Odpowiedzialność, konieczność, obowiązki, zobowiązanie, rzetelne wypełnianie obowiązków

CECHY CHARAKTERU / OSOBOWOŚĆ: 23 (7,8%)

Zaangażowanie, punktualność, otwartość, wyrozumiałość, systematyczność, dokładność, kreatywność, samodyscyplina, odpowiedzialność

RELACJE: 18 (6,1%)

Nowe znajomości – 4, poznawanie nowych ludzi, znajomi – 2, spotkanie się z ludźmi, kontakt z innymi, praca w grupie, ludzie – 3, współpraca, zespół, kontakt z ludźmi, fajna atmosfera, pomoc innym ludziom

STATUS SPOŁECZNY / SAMODZIELNOŚĆ: 15 (5%)

Samodzielność, dorosłość, niezależność, lepszy byt, pozycja społeczna, poprawa życia, dojrzałość, zapewnienie rodzinie lepszego bytu, życie na wyższym poziomie

PASJA: 8 (2,7%)

Spełnienie, spełnianie marzeń, zainteresowania, pielęgnowanie hobby

POZYTYWNE KONOTACJE: 6 (2%)

Szacunek, pomoc, czymś pozytywnym, bezpieczeństwo, dobra zabawa, coś pożytecznego

INNE: 11 (3,7%)

Szef, deadline, zajęcie – 4, praca, wykonywanie jakiejś czynności, 8 h w pracy, zadanie, zatrudnienie

Przy próbie jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy studenci uważają pracę jedynie za źródło zarobku, miało pomóc końcowe pytanie ankiety, gdzie należało wybrać jedno z dwóch dokończeń zdania: *Praca stanowi dla mnie bardziej: pasję / źródło zarobku*. Aż 65% (68 osób) studentów przyznało, że praca to dla nich głównie źródło zarobku. Jako pasję pracę określa jedynie 35% (36 osób) ankietowanych. Spośród mężczyzn tylko dwóch wybrało tę odpowiedź, a najczęściej zaznaczały ją studentki o wykształceniu humanistycznym.

Zmiany w postrzeganiu pracy na przestrzeni ostatnich lat

Ankietowani zostali zapytani o to, czy uważają, że *postrzeganie pracy zmieniło się na przestrzeni ostatnich lat*? Aż 60% (62) osób odpowiedziało, że postrzeganie pracy zmieniło się. W kolejnym pytaniu osoby, które odpowiedziały twierdząco, miały uzasadnić swoją odpowiedź i napisać, w jaki sposób według nich pracę postrzegano dawniej, a jak jest współcześnie.

Niewątpliwie większość ankietowanych miała rację, twierdząc, że zauważają zmiany w postrzeganiu pracy. Bowiem jeszcze nie tak dawno w świadomości Polaków funkcjonował zupełnie inny obraz tej wartości, ale to zaczęło się zmieniać wraz ze zmianą ustroju politycznego. „Przez ostatnie 25 lat przeszliśmy od myślenia o pracy jako obowiązku, a nawet niewolniczym przymusie stosowanym przez totalitarne państwo, do powstania rynku pracy i «utowarowienia» pracy w skali już nie krajowej, ale międzynarodowej” [Bartmiński 2014c]. Wcześniej praca była ‘prawem, obowiązkiem i sprawą honorową każdego obywatela’ [Doroszewski, red. 1964: 1398]. Polaków obowiązywał nakaz pracy, a strajk kojarzony był z aktem odwagi. Pracownicy nie byli usatysfakcjonowani z płacy ani warunków pracy, jednak nie mieli możliwości, by się sprzeciwić [Bartmiński 2014a]. Od momentu sformułowania postulatów przez „Solidarność” rozumienie pracy zmieniło się. Miała ona służyć nie tylko walce z ówczesną władzą, ale również miała stać się pracą ludzką. Termin ten zestawia się w opozycji do pracy w okresie PRL-u, którą określa się jako niewolniczą, bezużyteczną, taką, która służyła nie pracownikowi, ale socjalistycznej władzy. Przyjęto również poglądy księdza Józefa Tischnera, który uważał, że praca powinna służyć komunikacji między ludźmi [Bartmiński 2014c]. Zmiany te nieodwracalnie sprawiły, że Polacy zaczęli inaczej postrzegać pracę, która przestała być kojarzona z przymusem. Dzisiejsi studenci to osoby, które nie pamiętają już czasów PRL-u, z tego też powodu są grupą, wśród której najlepiej zauważalne jest współczesne spojrzenie na pracę.

Odpowiedzi ankietowanych podzielone zostały na sześć kategorii. Aż 21% nie potrafiło uzasadnić swojej odpowiedzi, jednak połowa osób uznała, że dawniej praca była przykrym obowiązkiem, a dzisiaj wiele osób się w niej realizuje:

Dawniej pracę uważano jako przykry obowiązek, była podstawowym elementem życia i ludzie dawniej zajmowali się tylko pracą i rodziną. Dzisiaj ludzie chcą się rozwijać i mają taką możliwość. Często młodzi ludzie podejmują pracę bezpłatną, aby zdobyć doświadczenie, nauczyć się czegoś i aby móc pracować wedle własnych zainteresowań, a nie jak dawniej bywało mieć zwykłą, niewymagającą pracę; Praca kiedyś była traktowana jako tylko i wyłącznie źródło zarobku, teraz coraz więcej osób wykonuje pracę którą naprawdę lubi; Dawniej praca służyła głównie zarabianiu pieniędzy, nie zwracano tak dużej uwagi na zadowolenie z jej wykonywania.

Pokazuje to, że studenci zdają sobie sprawę z tego, że po roku 1989 praca przestała być kojarzona z obowiązkiem, a dla wielu osób zaczęła stanowić synonim pasji. Zawód zaczęto wybierać za względu na osobiste zainteresowania, co przekłada się na zadowolenie i satysfakcję płynące z wykonywanej pracy.

Odpowiedzi	Liczba osób 62 (procent)
Dawniej obowiązek, dzisiaj pasja	31 (50%)
Dzisiaj pracuje nam się lepiej niż dawniej	5 (8%)
Niezdrowy wpływ pracy współcześnie	5 (8%)
Dawniej zatrudnienie było bardziej stabilne	4 (7%)
Plusy i minusy pracy współcześnie	4 (6%)
Nie wiem / Nie udzielono odpowiedzi	13 (21%)

Paradoksalnie najbardziej dotkliwym problemem czasów po transformacji jest bezrobocie. Według Głównego Urzędu Statystycznego w lutym 2018 roku w Polsce było aż 1126,7 tys. bezrobotnych, co i tak wynosi o wiele mniej niż w poprzednich latach [stat.gov.pl]. Dzisiaj pracownicy nie są zobligowani do pracy, nie zostają przydzieleni do konkretnych stanowisk i placówek, a muszą zabiegać o zatrudnienie przez pracodawcę. Bartmiński określa te czasy jako „drapieżny świat międzynarodowych korporacji” [Bartmiński 2014c]. Badani studenci zwracali także uwagę na fakt bezrobocia oraz to, że dawniej zatrudnienie było bardziej stabilne niż obecnie:

Współcześnie wiąże się to z większym stresem dotyczącym niestabilności zatrudnienia. Dawniej jedna praca była zwykle na całe życie, dziś zmienia się ją nawet kilkanaście razy; Dawniej każdy miał pracę i praca była normą. Teraz jest wartością, o którą każdy walczy.

To nie jedyne problemy, z jakimi muszą mierzyć się młodzi ludzie. „Pojawił się również nowy wyraz ‘pracoholik’ sygnalizujący zjawisko zafascynowania, fanatycznego oddania się pracy. Pojawił się nowy typ człowieka, który kocha pracować, lubi pracować” [Bartmiński 2014a]. Przesadne oddawanie się w życiu pracy również zwróciło uwagę ankietowanych: *Niestety aktualnie istnieje zjawisko jakim jest pracoholizm. Wydaje mi się, że dawniej tego nie było. Zwracano uwagę na zaniedbywanie rodziny: Dawniej większą wartością była rodzina; Wcześniej*

ludzie pracowali, aby mieć pieniądze na wyżywienie rodziny, teraz staje się ona czasami ważniejsza od rodziny, zbyt duże zaangażowanie w wykonywaną pracę, kosztem spraw osobistych:

Ludzie żyli bardziej życiem prywatnym niż zawodowym, Obecnie praca i profity z niej płynące (najczęściej pieniądze) zdaje się świadczyć o wartościach, jakie człowiek prezentuje; poświęca się jej więcej czasu, zaniedbując tym samym rodzinę, obowiązki względem niej oraz samych siebie. Dawniej praca stanowiła jedynie źródło dochodu – był czas na zarabianie i czas na wszystko inne.

Kolejnym szeroko omawianym zjawiskiem jest częste zmienianie pracy przez młodych ludzi. Takich wyników dostarcza analiza metryczki – aż 23% badanych dotyczy ten problem. Również w dłuższych wypowiedziach zwracano na to uwagę: *Praca kiedyś to miała być przyjemność bo ludzie pracowali w swoich zawodach a teraz to robi się cokolwiek przeważnie nie w swoim zawodzie.* Jednak dużo osób kojarzyło ten fakt z elastycznością pracownika oraz ze znalezieniem pracy, która będzie najlepsza:

wyduje mi się, że kiedyś ludzie mieli dużo większe opory by zmienić pracę, zacząć kształcić się w czymś nowym, uważając się za specjalistów w swoim fachu. Aktualnie młodzi są bardzo elastyczni, gotowi zmienić pracodawcę, charakter pracy z dnia na dzień; W obecnych czasach mamy rynek pracownika, a nie pracodawcy; pracownik sam wybiera odpowiednie dla niego miejsce pracy oraz warunki w jakich chce pracować; Szczególnie młodzi ludzie są zdania że jeśli w jakiejś pracy się im nie podoba się to ją po prostu zmieniają.

Czasami jednak takie podejście ankietowani krytykowali. Wskazywali, że dzisiaj młodzi okazują brak szacunku względem posiadanej pracy: *Jako coś ważnego i jak się ma to szanuj ją nieważne jaka jest a teraz ludzie zmieniają ją dowolnie.* Jakkolwiek nie postrzegano by tego zjawiska, trzeba je z pewnością dodać do listy kwestii, które w pracy się zmieniały.

Ankietowani studenci zdają sobie sprawę, że dzisiaj pracuje się dużo lepiej niż dawniej:

W dzisiejszych czasach ludzie mają większe możliwości, to pracodawca musi się starać o pracownika a nie na odwrót. Ludzie w większości wykonują pracę, która ich tak na prawdę interesuje; Na pewno w niektórych miejscach pracy standard i warunki w firmach są lepsze, dlatego też ludzie chętniej i z pasją podejmują pracę w tych branżach by móc się rozwijać. Myślę że firma nie jest przeciwko a z pracownikiem rozumiejąc jego oczekiwania oraz pomagając mu się rozwijać i zdobywać nowe umiejętności; istnieją pewne normy i prawa pracownika, zwraca się uwagę na niekorzystne zjawiska, takie jak mobbing, który jeszcze 50 lat temu był na porządku dziennym.

Podsumowanie

W systemie wartości każdego człowieka praca zajmuje ważne miejsce. Nie ma wątpliwości, że na przestrzeni ostatnich lat wiele pojęć uległo przewartościowaniu. Praca to dla każdego studenta element przyszłego życia, w które dopiero

wkraczają. Badania pokazują, że młodzi ludzie zdają sobie sprawę ze zmian, jakie zaszły w pojmowaniu pracy, i potrafią trafnie je opisać. Zauważają pozytywne oraz negatywne przemiany. Zwracają uwagę na większą swobodę pracownika, polepszenie warunków pracy, ale również niestabilność zatrudnienia, kłopoty ze znalezieniem dobrej pracy, a także zaniedbywanie życia prywatnego spowodowane zbyt dużym poświęceniem wykonywanym obowiązkom w pracy.

Dla współczesnego studenta praca jawi się przede wszystkim jako źródło dochodu pozwalające zapewnić sobie i rodzinie odpowiedni poziom życia. Młody człowiek, wkraczając na rynek pracy, przede wszystkim troszczyć się będzie o godne zarobki, które umożliwią mu usamodzielnienie się, zapewnienie podstawowych potrzeb oraz odłożenie niewielkiej sumy pieniędzy. Stąd już przy wyborze zawodu i pracy studenci biorą pod uwagę zarobki, a także perspektywy rozwoju i awansu, które wiążą się z wyższą pensją. Spełnienie w pracy jest kwestią równie ważną, jednak stawianą na drugim miejscu. Studenci przyznają, że jest dla nich ważne, aby w pracy móc nabywać nowe umiejętności, kształcić różnorakie kompetencje, a także budować pozytywne relacje ze współpracownikami i kierownictwem, które zapewnią przyjazną atmosferę sprzyjającą pracy. Modelowy współczesny pracownik w opinii studentów w pierwszej kolejności dba o zarobki oraz perspektywy rozwoju, czyli kształcenia i awansu w pracy, które przynoszą z czasem wyższe wynagrodzenie. Stara się utrzymywać dobre relacje ze współpracownikami, sumiennie wywiązuje się z powierzonych mu obowiązków, zachowując przy tym równowagę między życiem zawodowym a prywatnym.

Bibliografia

- Bartmiński J., 2014a, *Etos pracy* [w:] *Polskie wartości w europejskiej aksjoserze*, Lublin.
- Bartmiński J., 2014b, *O godność i sens pracy* [w:] *Polskie wartości w europejskiej aksjoserze*, Lublin.
- Bartmiński J., 2014c, *Praca ludzka w idei „Solidarności”* [w:] *Polskie wartości w europejskiej aksjoserze*, Lublin.
- Bezrobotni zarejestrowani i stopa bezrobocia. Stan w końcu lutego 2018 r., <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/bezrobotni-zarejestrowani-i-stop-bezrobocia-stan-w-koncu-lutego-2018-r,2,67.html> [dostęp 2.04. 2018].
- Brzozowska M., 2006, *Praca* [w:] *Język. Wartości. Polityka. Zmiany rozumienia nazw wartości w okresie transformacji ustrojowej w Polsce. Raport z badań empirycznych*, red. J. Bartmiński, Lublin.
- Brzozowska M., 2017, *Praca w oczach lubelskich studentów* [w:] *Nazwy wartości w językach europejskich. Raport z badań empirycznych*, red. I. Bielińska-Gardziel, M. Brzozowska, B. Żywicka, Przemyśl.
- Fleischer M., 2003, *Stabilność polskiej symboliki kolektywnej* [w:] *Język w kręgu wartości. Studia semantyczne*, red. J. Bartmiński, Lublin.

- Leix A., 2017, *Praca według czeskich studentów* [w:] *Nazwy wartości w językach europejskich. Raport z badań empirycznych*, red. I. Bielińska-Gardziel, M. Brzozowska, B. Żywicka, Przemyśl.
- Mazurkiewicz M., 1990, *Dwa spojrzenia na pracę. Perspektywa interpretacyjna a znaczenie słowa* [w:] *Językowy obraz świata*, red. J. Bartmiński, Lublin, s. 129–146.
- Mazurkiewicz-Brzozowska M., 1993, „Praca”. *Wybrane warianty znaczenia słowa we współczesnej polszczyźnie i ich struktura kognitywna* [w:] *Nazwy wartości. Studia leksykalno-semantyczne I*, red. J. Bartmiński, M. Mazurkiewicz-Brzozowska, Lublin, s. 133–145.
- Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski i S. Skorupka, Warszawa 1964, t. VI, s. 1398.
- Słownik języka polskiego*, red. B. Dunaj, Kraków 2000, t. IV, s. 23–24.
- Smetona M., 2017, *Litewski obraz pracy w świetle danych ankietowych* [w:] *Nazwy wartości w językach europejskich. Raport z badań empirycznych*, red. I. Bielińska-Gardziel, M. Brzozowska, B. Żywicka, Przemyśl.

LINGUISTIC VIEW OF WORK IN STUDENT'S OPINION (BASES ON A QUESTIONNAIRE OPINION)

Summary

Work is an important value in everybody's lives. In the last years some important changes had taken place, which initiated different social view on work. XXI century workers are more comiteed to their jobs, practising their profession with real passion, but also are focused more on success, career and earning a lot of money. Modern view of work could be seen mostly in language. In this article it is presented how students see work as a value and in what linguistic way they talk about it. The research includes changes about view of work which students notcied in the past few years, their own opinions about modern labour market and importance of work nowadays.

Key words: value, valuation, linguistic view of work, questionnaire opinion